

DEEL I

Een alternatieve bron van inkomsten

De man wiens leven binnenkort gevuld zou zijn met dood en mishandeling, dieven en criminelen, dagdroomde achter de receptie van een van de meest mistroostige pensions van Zweden.

Het enige kleinkind van paardenhandelaar Henrik Bergman gaf zijn grootvader zoals gewoonlijk de schuld van zijn mislukte leven. De man was op zijn gebied een zeer vooraanstaande handelaar van Zuid-Zweden geweest en had nooit minder dan zevenduizend eersteklas dieren per jaar verkocht.

Vanaf 1955 begonnen de onbetrouwbare boeren grootvaders werk- en rijpaarden echter te vervangen door tractoren, en dat in een tempo dat zijn grootvader niet eens wilde begrijpen. Zevenduizend transacties namen af tot zeventien, vervolgens tot zeventig en uiteindelijk tot zeven. In vijf jaar tijd was het miljoenenvermogen opgegaan in een rookwolk van diesel. De vader van de nog niet geboren kleinzoon probeerde in 1960 te redden wat er te redden viel door bij de boeren in de omgeving langs te gaan om de vloek van de mechanica te verkondigen. Er deden tenslotte heel veel geruchten de ronde, zoals dat dieselolie kanker veroorzaakte als je ermee in aanraking kwam, en dat gebeurde altijd.

Daarna voegde de vader eraan toe dat onderzoeken hadden aangetoond dat diesel onvruchtbaarheid bij mannen kon veroorzaken, en dat had hij niet moeten doen. Ten eerste was dat niet waar, en ten tweede klonk dat als muziek in de oren van de onder de kosten van het levensonderhoud gebukt gaande, maar nog steeds wellustige boeren, die allemaal drie tot acht kinderen hadden. Het was gênant om condooms te kopen, in tegenstelling tot het aanschaffen van een Massey Ferguson of een John Deere.

De grootvader stierf berooid nadat hij een fatale trap van zijn laatste paard had gekregen. Zijn verdrietige en paardloze zoon sloeg een andere richting in, volgde een opleiding en kreeg na verloop van tijd een baan bij Facit AB, een van 's werelds belangrijkste fabrikanten van schrijf- en rekenmachines. Op die manier lukte het hem om gedurende zijn leven niet één maar twee keer te worden ingehaald door de toekomst, want plotseling verschenen er elektronische rekenmachines op de markt. Facits product, ter grootte van een stoeptegél, werd ook nog eens bespot omdat de Japanse variant in de binnenzak van een colbertje paste.

De rekenmachines van Facit werden niet kleiner (in elk geval niet snel genoeg), maar het concern werd dat wel en verschrompelde tot er uiteindelijk niets van over was.

De zoon van de paardenhandelaar werd ontslagen. Om te verdringen dat hij twee keer door het leven was bedrogen greep hij naar de fles. Werkloos, verbitterd, ongewassen en nooit nuchter verloor hij al snel alle aantrekkingskracht voor zijn twintig jaar jongere vrouw, die het eerst een tijdlang en vervolgens nog een tijdlang met hem uithield.

Uiteindelijk kwam de geduldige jonge vrouw op het idee dat ze haar vergissing om met de verkeerde man te trouwen ongedaan kon maken.

‘Ik wil scheiden,’ zei ze op een ochtend tegen haar man, die in een witte onderbroek met donkere vlekken door hun appartement scharrelde, op zoek naar iets.

‘Heb je de fles cognac gezien?’ vroeg haar echtgenoot.

‘Nee, maar ik wil scheiden.’

‘Ik heb hem gisteravond op het aanrecht gezet, je hebt hem vast ergens anders neergezet.’

‘Het kan best dat hij in de drankkast terechtgekomen is toen ik de keuken opruimde, geen idee, maar ik zei tegen je dat ik wil scheiden.’

‘In de drankkast? Ja, daar had ik natuurlijk moeten kijken.’

Stom van me. Ga je dan ergens anders wonen? En neem je dat joch dat zichzelf voortdurend onderpoept dan wel mee?’

Ze nam de baby inderdaad mee, een stroblond jongetje met vriendelijke blauwe ogen dat veel later receptionist zou worden.

Zijn moeder had een carrière als taaldocent voor ogen gehad, maar dat ging niet door omdat de baby een kwartier voordat het eindexamen begon was geboren. Nu vertrok ze samen met de kleine, haar bezittingen en de getekende scheidingspapieren naar Stockholm. Ze nam haar meisjesnaam Persson weer aan, zonder na te denken over de consequentie voor de jongen, die de voornaam Per had gekregen (niet omdat het erg is om Per Persson of Jonas Jonasson te heten, maar het kan een beetje saai overkomen).

In de hoofdstad kreeg ze een baan als parkeerwachter. Per Perssons moeder controleerde straat na straat en kreeg het bijna elke dag aan de stok met verkeerd parkerende mannen, vooral met mannen die voldoende geld hadden om de bekeuring die ze net hadden gekregen te betalen. Haar droom om leerkracht te worden verdween helemaal naar de achtergrond.

Toen Pers moeder de baan die maar tijdelijk zou zijn al een eeuwigheid had uitgeoefend, raakte een van de talloze mannen met wie ze het aan de stok kreeg vanwege een boete voor fout parkeren de draad van zijn betoog kwijt toen hij ontdekte dat er een vrouw in het parkeerwachtersuniform stak. Van het een kwam het ander en ’s avonds dineerden ze samen in een goed restaurant, waarna de parkeerbon bij de koffie met likeur feestelijk in twee stukken werd gescheurd. Daarna vroeg de foutparkeerder de moeder van Per Persson ten huwelijk.

De aanbieder bleek een IJslandse bankier die op het punt stond om weer in Reykjavik te gaan wonen. Hij beloofde zijn toekomstige echtgenote de hemel op aarde als ze met hem mee zou gaan. Puur voor de vorm vroeg hij haar zoon ook mee, maar er was inmiddels zoveel tijd verstreken dat het stroblonde jochie

volwassen was geworden en over zijn eigen leven mocht beslissen. Hij rekende op een zonniger toekomst in Zweden, en omdat niemand een vergelijking kan maken tussen hoe de dingen zich zullen ontwikkelen en hoe ze zich zouden kunnen ontwikkelen, is het onmogelijk om vast te stellen of de zoon gelijk had met zijn beslissing.

Per Persson had als zestienjarige al een baan, naast zijn middelbareschoolopleiding, waar hij niet al te veel tijd aan besteedde. Hij vertelde zijn moeder nooit gedetailleerd wat het werk inhield en daar had hij zijn redenen voor.

‘Waar ga je naartoe, jongen?’ vroeg zijn moeder bijvoorbeeld.

‘Naar mijn werk, mam.’

‘Zo laat nog?’

‘Ja, er is bijna altijd werk te doen.’

‘Maar wat doe je daar dan?’

‘Dat heb ik je al duizend keer uitgelegd. Ik ben assistent in ... een amusementsbedrijf. Ontmoetingen tussen mensen en zo.’

‘Assistent? En hoe heet ...’

‘Ik moet weg, mam. We praten er een andere keer over.’

Het is logisch dat hij niet graag details vertelde, bijvoorbeeld dat zijn werkgever tijdelijke liefde verkocht in een groot, have-loos, geelhouten gebouw in Huddinge, ten zuiden van Stockholm. Of dat het etablissement ‘Club Amore’ heette. Of dat het werk van de jongen inhield dat hij de logistiek regelde en daarnaast optrad als begeleider en controleur. Hij hield de agenda bij, controleerde de duur van de bezoeken en luisterde aan de deuren (waarbij hij zijn fantasie de vrije loop liet). Als er iets verkeerd dreigde te gaan, sloeg hij alarm.

In de periode waarin zijn moeder emigreerde en Per ook in formele zin klaar was met school, besloot zijn werkgever om van bedrijfstak te veranderen. Club Amore werd ‘Pension Meer-oever’. Het gebouw lag niet aan een meer en dus ook niet op een oever, maar de hoteleigenaar zei: ‘Dat krot moet toch een naam hebben.’

Veertien kamers. 225 kronen per nacht. Gedeelde toiletten en douches. Eén keer per week schone lakens en handdoeken, maar alleen als ze er voldoende gebruikt uitzagen. De eigenaar had het liefdesnest eigenlijk niet in een derdeklas hotel willen veranderen. Hij had aanzienlijk meer geld verdiend toen de gasten nog gezelschap hadden in bed en als er een leemte ontstond in het rooster van een van de meisjes, kon hij zelf een tijdje bij haar kruipen.

Het enige voordeel van Pension Meeroever was dat het minder illegaal was. De voormalige seksclub-eigenaar had acht maanden in de gevangenis gezeten en dat vond hij meer dan genoeg.

Per, die had bewezen over logistiek talent te beschikken, kreeg de baan van receptionist aangeboden en dat was waarschijnlijk niet slecht (al was zijn salaris dat wel). Hij checkte gasten in en uit, zorgde ervoor dat ze betaalden en hield de reserveringen en afzeggingen bij. Hij mocht daarbij ook best vriendelijk zijn, zolang dat maar geen negatieve invloed op het resultaat had.

Het was een nieuwe functie met een nieuwe naam, en het werk van Per was niet alleen anders, hij had ook meer verantwoordelijkheid dan vroeger. Dat bracht hem ertoe naar zijn baas te gaan om op onderdanige toon een aanpassing van zijn salaris te vragen.

‘Naar boven of naar beneden?’ vroeg zijn baas.

Per antwoordde dat hij de voorkeur gaf aan naar boven. Het gesprek nam niet de gewenste wending en draaide erop uit dat hij blij mocht zijn als hij hield wat hij al had.

Dat gebeurde ook. Maar zijn baas had toch een gulle bui en was met een voorstel gekomen: ‘Jezus, waarom verhuis je niet naar de kamer achter de receptie, dan hoef je geen huur te betalen voor het appartement dat je van je moeder hebt overgenomen.’

Per Persson was het met hem eens dat het een manier was om geld te besparen. Omdat het salaris bovendien zwart werd betaald kon hij proberen een bijstandsuitkering of een werkloosheidsuitkering aan te vragen.

Zo kwam het dat de jonge receptionist één werd met zijn werk. Hij woonde en leefde in zijn receptie. Eén jaar verstreek, twee jaar verstreken, vijf jaar verstreken en hij deed het in principe niet beter dan zijn vader en grootvader vóór hem. Daar gaf hij zijn overleden grootvader de schuld van. De man was multimiljonair geweest en nu stond zijn eigen vlees en bloed van de derde generatie achter de receptie en ontving ongewassen hotelgasten die luisterden naar huiveringwekkende namen zoals ‘Gangster Anders’.

Gangster Anders was een van de gasten die langere tijd in Pension Meeroever verbleven. Hij heette eigenlijk Johan Andersson en had zijn hele volwassen leven in de gevangenis doorgebracht. Hij had altijd moeite gehad met woorden en zinnen, maar had al vroeg in zijn leven ontdekt dat je toch gelijk kon krijgen door degene die je tegensprak, of dat dreigde te doen, een dreun te geven. En nog een dreun als dat nodig was.

Zulke gesprekken leidden er mettertijd toe dat de jonge Johan in verkeerd gezelschap belandde. Door zijn nieuwe kennissen begon hij zijn gewelddadige argumentatietechniek kracht bij te zetten met sterkedrank en pillen, waarna het min of meer gebeurd was. Deze combinatie zorgde ervoor dat hij al op zijn twintigste twaalf jaar gevangenisstraf kreeg omdat hij niet kon uitleggen hoe zijn bijl in de rug van de destijds belangrijkste distributeur van amfetamine was terechtgekomen.

Na acht jaar kwam Gangster Anders weer op vrije voeten en hij vierde zijn vrijlating zo uitbundig dat hij nog niet helemaal nuchter was toen hij veertien nieuwe jaren kreeg bij de eerdere acht. Deze keer was er een jachtgeweer bij betrokken geweest. Een schot van dichtbij in het gezicht van de opvolger van de man met de bijl in zijn rug. Een buitengewoon onaangename aanblik voor degenen die naar de plaats delict werden geroepen om de rommel op te ruimen.

Gangster Anders beweerde in de rechtbank dat het niet zijn bedoeling was geweest. Dat dacht hij tenminste. Hij kon zich er

niet zoveel van herinneren. Niets eigenlijk. Net als de keer daarna, toen hij de keel doorsneed van de derde pillendistributeur omdat die hem ervan had beschuldigd dat hij in een slecht humeur was. De man met de doorgesneden keel had gelijk, maar dat had hem niets opgeleverd.

Op zesenvijftigjarige leeftijd was Gangster Anders weer op vrije voeten. In tegenstelling tot de eerdere keren was dit niet tijdelijk, maar permanent. Dat was althans het idee. Hij hoefde alleen maar uit de buurt te blijven van de sterkedrank en de pillen. En van iedereen die met alcohol en pillen te maken had.

Bier kon niet zoveel kwaad, daar werd hij meestal vrolijk van. Of een beetje vrolijk. In elk geval ging hij er niet van door het lint.

Hij was naar Pension Meeroever gegaan in de veronderstelling dat daar nog steeds het soort activiteiten werd aangeboden waaraan je behoefte kunt hebben als je een decennium of drie in de gevangenis hebt gezeten. Toen hij zijn teleurstelling omdat die veronderstelling niet bleek te kloppen had overwonnen, besloot hij in te checken in het pension. Hij moest tenslotte ergens slapen en ruim tweehonderd kronen per nacht was geen bedrag om ruzie over te maken, vooral niet als je bedacht waartoe ruzie kon leiden.

Al voordat hij zijn kamersleutel voor de eerste keer in ontvangst nam, had hij zijn levensverhaal verteld aan de jonge receptionist achter de balie. Het verhaal begon met zijn jeugd, ook al was de gangster van mening dat die niet relevant was voor wat daarna was gevolgd. Zijn jonge jaren waren getekend door een vader die als hij thuiskwam dronken werd om zijn werk te kunnen volhouden, en een moeder die hetzelfde begon te doen om het leven met zijn vader te kunnen volhouden. Dat leidde ertoe dat zijn vader het niet kon volhouden met zijn moeder, wat hij duidelijk maakte door haar regelmatig te mishandelen, meestal in het bijzijn van zijn zoon.

De receptionist durfde na het verhaal niets anders te doen dan hem welkom te heten en zich voor te stellen.

‘Per Persson, aangenaam,’ zei hij.

‘Johan Andersson,’ zei de gangster, waarna hij Per op geruststellende toon beloofde om voortaan zo weinig mogelijk misdaden te plegen.

Daarna vroeg hij de receptionist of hij een pilsje kon missen. Na zeventien jaar onthouding was het logisch dat hij een droge keel had.

Per was niet van plan om zijn relatie met Gangster Anders te beginnen met hem een biertje te weigeren. Terwijl hij inschonk vroeg hij terloops of het meneer Andersson iets zou lijken om de sterkedrank en de pillen buiten de deur te houden.

‘Ja, dat is waarschijnlijk het beste,’ antwoordde Johan Andersson. ‘Zeg trouwens maar Gangster Anders. Dat doet iedereen tenslotte.’

Je moest blij zijn met de kleine dingen, zoals bijvoorbeeld dat er maanden verstreken zonder dat Gangster Anders een misdrijf pleegde, of het feit dat Pers baas het goedvond dat hij zijn receptie elke zondag sloot zodat hij een paar uur vrij had. Als het weer – in tegenstelling tot de meeste andere dingen – aan de kant van de receptionist stond, gebruikte hij die tijd om het pension te verlaten. Niet om de bloemetjes buiten te zetten, daar had hij nooit voldoende geld voor, maar op een bankje in het park zitten en nadenken was nog altijd gratis.

Op een keer zat hij daar met vier meegebrachte broodjes ham en een fles frambozenlimonade, toen iemand heel onverwacht tegen hem begon te praten: ‘Hoe gaat het met je, mijn zoon?’

Voor hem stond een vrouw die niet veel ouder was dan hijzelf. Ze zag er smoezelig en vermoeid uit, en rond haar hals zat een witte pastorboord met een zwarte vlek.

Per Persson had zich nooit beziggehouden met het geloof, maar een pastor was toch een pastor, en hij was van mening dat zij net zoveel respect verdiende als de criminelen, drugsverslaafden en ander gespuis waarmee hij op zijn werk te maken had. Misschien zelfs meer.

‘Aardig dat je dat vraagt,’ zei hij. ‘Het is weleens beter geweest. Of dat is het níét, nu ik erover nadenk. Mijn leven is tamelijk ellendig, kan ik wel zeggen.’

Hij besefte hoe persoonlijk hij was geweest en bedacht dat hij de zaak beter recht kon zetten. ‘Maar ik wil je niet lastigvallen met mijn gezondheid en humeur. Als ik maar iets te eten heb ben ik redelijk tevreden,’ zei hij en hij gaf aan dat het gesprek afgelopen was door het deksel van zijn lunchtrommel te halen.